

Emrah **Kekilli**
ekekilli@setav.org

Osman **Riyad**
othmanege@gmail.com

Irakta'ki Gösteriler ve Türkiye'nin Yaklaşımı

IRAK'TA, ÖZELLİKLE ŞİİLERİN YOĞUN OLDUĞU BÖLGELERDE HALK, ABDULMEHDİ HÜKÜMETİ'NİN ŞAHSINDA IRAK SİYASETİNİ TIKAYAN ABD VE İRAN İLE ONLARIN YEREL MÜTTEFİKLERİNE İSYAN ETMİŞTİR. IRAK HALKININ YANINDA YER ALAN VE İSTİKRARI SAVUNAN TÜRKİYE, IRAK'I BİR MÜCADELE ALANINA ÇEVİREN DIŞ AKTÖRLERİN POZİSYONUNDAN AÇIKÇA AYRILMIŞTIR.

ABD işgali sonrasında derin bir güvenlik krizine, siyasi ve ekonomik çöküşe sürüklenen Irak'ta İran'ın etkisini artırması ülkedeki krizleri derinleştirirken toplumsal krizleri de büyüttü. Güvenlik sektörünün altüst olduğu ülkede, ABD-İran rekabetinin araçlarından birine dönüşen siyaset, halka temel hizmetleri veremeyecek kadar felç olmuş durumdadır. Ülke Basra'dan Musul'a kadar fakru zarurete terk edilmiş bir haldedir. Dünyanın enerji kaynakları açısından en zengin ülkesi, dünyanın en ciddi ekonomik krizlerinin yaşandığı bir ülkeye dönüşmüş ve toplumsal huzursuzluk had safhaya ulaşmıştır.

Mayıs 2018'de gerçekleşen seçimler sonucunda 1 Ekim'de kendisine hükümeti kurma görevi tevdi edilen Adil Abdulmehdi, bir yıl içinde ülkenin kronik sorunlarına eğilmek bir kenara ABD ve İran müdahaleleri nedeniyle bakanlar kurulunu dahi oluşturamamıştır. Bu koşullarda Irak'ta, özellikle Şiilerin yoğun olduğu bölgelerde halk, topyekun, Abdulmehdi

Hükümeti'nin şahsında Irak siyasetini tıkayan ABD ve İran ile onların yerel müttetiklerine isyan etmiştir.

Halkın Talepleri

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın olaylar başlar başlamaz yaptığı açıklamada, "Irak hükümetinin halkın meşru beklentilerinin karşılanmasını temin için gereken adımları atacağına inanıyoruz. Gösterilerde daha fazla can kaybı ve yıkım yaşanmaması için herkese itidal ve sağduyu çağrısında bulunuyoruz" ifadeleri kullanıldı. Türkiye'nin bu açıklaması, 2003'ten bu yana takip ettiği Irak halkının yanında yer alan ve Irak'ta istikrarı savunan politikasının yansıması niteliğindeydi. Türkiye, Irak'ı bir mücadele alanına çeviren dış aktörlerin pozisyonundan açıkça ayrılmaktaydı. Ne toplumsal talepleri görmezden geliyor ne de gösterilerin bir yıkıma dönüşme ihtimaline alkış tutuyordu. Aksine halkın yanında duruyor, ancak gösterilerin çığırından çıkarak bir yıkıma dönüşmesinin en çok halka zarar vereceğinin de altını çiziyordu.

Buna karşın ABD, kendi lehine siyasi denge kuramadığında toplumsal huzursuzlukları ve talepleri kendi lehine yönlendirmek de dahil Irak'a ilişkin Irak halkının içinde olmadığı her türlü adımı atmaktadır. İran da kendisini ve müttetiklerini korumak için Irak halkına rağmen her türlü aracı kullanmaktan çekinmemektedir. Türkiye ise Irak'ın farklı ülkelerin rekabet alanına dönüştürülmesi yerine, toplumsal taleplere karşılık veren ve kendi siyasal dinamiklerini kendisi belirleyen istikrarlı bir ülke olmasını savunmakta, bu nedenle göstericilerin taleplerine karşılık verilmesini istemektedir.

Irak'ın bütün yapısal sorunlarının sebebi olan işgalin sorumlusu ABD, Abdulmehdi Hükümeti'nden umduğunu bulamamıştır. Abdulmehdi Hükümeti, bir yıl içinde İran'a yakın Haşdu Şabi'nin Irak'taki nüfuzunun artmasına, Irak-Suriye sınırında İran'ın elini güçlendiren eski bir sınır kapısının yeniden faaliyete geçmesine zemin hazırlamıştır. Dahası Abdulmehdi, Çin'i ziyaret etmiş ve Irak'ta Çin yatırımlarından söz edilmeye başlanmıştır. Hal böyle olunca ABD, Abdulmehdi

Hükümeti'ni zora sokan gösterileri kendi yararına görmüş ve muhtemelen el altından desteklemiştir. Gösterilerin bir siyasal toplumsal uzlaşma üretmesinden, ülkede ciddi bir yıkıma neden olmasını kendi Irak politikası açısından daha verimli görmüştür. Bunun idrakinde olan göstericiler ise, İran'ı hedef aldığı kadar ABD'yi de hedef almış ve ABD karşıtı, hatta onun bölgedeki müttefiki Suudi Arabistan aleyhine de sloganlar atmıştır.

Irak genelinde bir aydan fazladır devam eden gösterilerde göstericiler, Türkiye aleyhine slogan atmamıştır. Türkiye'nin olumlu imajından rahatsız olanlar Türkiye aleyhine sonuçsuz da olsa birçok girişimde bulunmuştur. ABD Büyükelçiliği tarafından fonlandığı bilinen Irak el-Hurra kanalı Türkiye'nin gösterileri bastırmak üzere Abdolmehdi'ye askeri destek yolladığı yönünde haberler yayınlamıştır. Stevan Nabil gibi Bağdat'taki ABD Büyükelçiliği'yle derin ilişkileri Irak'ta herkesçe bilinen sosyal medyada etkin isimler bu tür gerçek dışı haberleri

**ABD
önümüzdeki
süreçte Irak
halkı ve Şii
siyasiler
arasındaki
ve Şii siyasi
seçkinlerin
kendi
arasındaki
ayrışmalara
daha fazla
yatırım
yapacak gibi
görünüyor.
İran ise
toplumsal
talepleri
ABD ve İsrail
üzerinden
kavramsal-
laştırmak
sertleşmekten
kaçınma-
yacaktır.**

yaıma girişiminde bulunmuştur. Fakat bu tür iddialar ve şayialar bir etki uyandırmamış, göstericiler herhangi bir şekilde Türkiye'yi eleştirmemiştir.

ABD ve İran Etkisi

Gösterilerin Irak'taki etkinliğini tehdit ettiği İran, "Gösterilerin arkasında ABD var" diyerek, gösterilere "toplumsal talepler" temelinde değil, ABD ile rekabeti bağlamında yaklaşacağını ortaya koymuştur. Irak'ta İran'a yakın Fetih Koalisyonu ve aynı zamanda Haşdi Şabi komutanlarından Hadi Amiri "Fitnenin arkasında ABD ve İsrail var" demiştir. Gösterileri ABD ve İsrail üzerinden kavramsallaştıran İran ve müttefikleri, gerektiğinde sertleşerek atacağı adımları da bu bağlamda meşrulaştıracığı mesajını vermiş oldu.

Gösterilerin niteliği, göstericiler ve gösteriler karşısında yerel, bölgesel ve küresel aktörlerin pozisyonları Irak siyasetinin yeni bir forma kavuşmak üzere olduğunu, fakat Irak halkının gene belirleyici aktör olmadığının

işaretlerini vermektedir. Gösterilerin Şii bölgelerde yoğunlaşması, Irak Şiiilerinin kendilerini temsil eden siyasi seçkinlerden rahatsız olduğunu, Şii siyasi elitlerin gösterilere ilişkin farklı pozisyonlar alması da Şii siyasetinin kendi içinde bölünmüşlüğüne ortaya koymaktadır. ABD önümüzdeki süreçte Irak halkı ve Şii siyasiler arasındaki ve Şii siyasi seçkinlerin kendileri arasındaki ayrışmalara daha fazla yatırım yapacak gibi görünüyor. İran ise toplumsal talepleri ABD ve İsrail üzerinden kavramsallaştırarak sertleşmekten kaçınmayacaktır.

Türkiye, halkın taleplerinin siyasi rekabetler arasında erimesinden memnun değildir, zira her iki aktör de toplumsal huzursuzluğu araçsallaştırmaktadır. Ayrıca İran ve ABD'nin Irak'ı istikrarsızlaştırmasının hem kendi ulusal güvenliğine hem de bölgesel güvenliğine olumsuz etkilerine doğrudan muhatap olduğu için dış müdahalelere karşı durmayı sürdürecektir, istikrardan yana yapıcı aktör pozisyonunu koruyacaktır. **K**